VILJATEEMA

Maatila on yritys, joten tuotantopäätösten pitää perustua katetuottolaskentaan

Tuomas Väliköski seuraa viljelykasvien hehtaarikustannuksia ja tuottoja jatkuvasti.

MARKKU VUORIKARI

Tuomas Välikosken tilan pääkasvi on vehnä. Sato käytetään rehuna taustalla näkyvissä broilerikasvattamoissa.

MÄNTTÄ-VILPPULA (MT)
”Maatalous on liiketoimintaa, jonka tavoitteena on saada korvaus omalle työlle ja pääomalle.”

Vilppulalaisen **Tuomas Välikosken** periaate kuulostaa itsestäänselvyydeltä. Välttämättä se ei kuitenkaan sitä ole. Usein tuotantopäätöksiä ohjaavat monet muutkin asiat kuin kovat talousfaktat.

Välikoski uskoo lukuihin. Hän seuraa joka viljelykasvin hehtaarikustannuksia ja tuottoja jatkuvasti. Tulokset vaikuttavat kasvivalintoihin, tuotantopanosten hankintaan ja viljan myyntiin.

Vehnä käytetään broilerien rehuksi

Välikosken tilalla tehtiin sukupolvenvaihdos vuodenvaihteessa.

Agronomipariskunnan tilalla on viljelyssä parisataa hehtaaria peltoa. Osittain samoilla koneilla hoidetaan myös emännän kotitilan peltoja eli yhteensä kolmisensataa hehtaaria.

60 prosenttia tilan peltoalasta on vehnällä. Sato käytetään omissa broilerikasvattamoissa. Kasvatuspaikkoja on 80 000.

Kevät- ja syysvehnän lisäksi tilalla kasvaa tänä vuonna ohraa, rapsia ja tattaria sekä viherlannoitusnurmea.

Hyvä sato, muttei hinnalla millä hyvänsä

Välikoski pyrkii mahdollisimman hyviin satoihin, mutta koko ajan tuotot ja kustannukset muistaen.

”Jos näyttää siltä, että esimerkiksi kaurasta ei tule kunnon satoa, silloin kyllä tautiruiskutuksen kynnys nousee korkeaksi.”

Kevätvehnän keskisato on hyvänä vuonna 5 000, huonona 4 000 kiloa hehtaarilta. Parhaat lohkot tuottavat yli kuusi tonnia hehtaarilta.

Tilalla on kynnetty viimeksi 1990-luvun alussa. Kevytmuokkaukseen siirryttiin ennen kaikkea työnsäästön takia, mutta se on hyväksi myös maan rakenteelle, Välikoski muistuttaa.

Kylvön yhteydessä kasville annetaan 80–100 prosenttia lannoitteista ja loppu tarvittaessa täydennyslannoituksena.

Broilerinlanta kattaa noin puolet tilan lannoitustarpeesta. Sen etuina ovat hyvä ravinnepitoisuus ja tehokas maanparannusvaikutus, Välikoski kertoo. Lisäksi se ylläpitää maan pH:ta.

Rikkojen, tautien ja laon torjunta kuuluvat viljelyrutiineihin. Puintien jälkeen kestorikat torjutaan glyfosaattiruiskutuksella.

Vehnäsato käytetään broilerien ruokintaan, ja broilerihallit lämmitetään hakkeella.

Koneiden pitää olla tehokkaita ja kunnossa, Tuomas Välikoski sanoo.

Lannoitteet ostetaan kerralla yleensä kauden alussa. Kuvaushetkellä heinäkuussa varastossa oli vielä väljää, nyt ei.

Hankinnat isoissa erissä ja kilpailuttaen

Välikoski toteaa onnistuneensa hyvin kustannusten hallinnassa.

Lannoitteet ostetaan yleensä aina kerralla kauden alussa, jolloin ne on saanut parhaaseen hintaan. Tarjouksia pyydetään useammalta taholta.

Kasvinsuojeluaineet hankitaan noin kymmenen tilan kimpassa. Suuret erät antavat neuvotteluvoimaa.

Oma työ siihen, mistä tulee paras palkka

”Konekustannukset saattavat olla meillä jopa keskimääräistä korkeammat”, Välikoski pohtii.

Hänelle on tärkeintä, että koneet ovat nykyaikaisia ja hyvässä kunnossa.

Työn pitää sujua tehokkaasti, sillä omalle työpanokselle on viljelyn lisäksi käyttöä siipikarjan hoidossa sekä Välikosken ja hänen yhtiökumppaninsa omistaman maahantuontiyrityksen parissa. At-Machineryn tuotevalikoimaan kuuluvat rehu- ja viljasiilot, perävaunut sekä viheralueiden hoitokoneet.

Myös viljelymaan kustannukset vaikuttavat kasvintuotannon tulokseen: mikä on omien ja vuokrapeltojen suhde sekä vuokrien taso.

Välikoski harjoittaa vuokranantajiensa kanssa monenlaista vaihdantaa.

Vuokra voi olla alhaisempi, jos sen vastineeksi saa konetöitä tai jos viljelijä kunnostaa peltoa.

Yksi iso kuluerä ovat kuivatuskustannukset. Välikoski kuivaa toistaiseksi viljansa öljyllä, mutta suunnitelmissa on ollut hyödyntää kotimaista energiaa rakentamalla lämpökanaali broilerihallien yhteydessä olevalta lämpölaitokselta viljankuivaamolle.

Viljan hintaa seurataan tiiviisti

Tuottopuolen hallinta on yhtä tärkeää kuin kustannusten.

Kun vehnä käytetään omien eläinten rehuksi, rahtikulut säästyvät.

Myyntien suhteen tärkeintä on seurata koko ajan hintakehitystä maailmalla. Tarkkoja ennusteita ei voi tehdä, mutta siitä pitää olla käsitys, mennäänkö ylös- vai alaspäin, Välikoski sanoo.

Myyntien jaksottamista helpottaa, jos tilalla on riittävästi varastotilaa. Välikosken varastoihin mahtuu koko vuoden sato.

Vertailu muihin antaa perspektiiviä

Omien tuottojen ja kustannusten seuranta auttaa pitkälle, mutta vielä paremman kuvan tilanteesta saa, kun pääsee vertailemaan lukuja muihin tiloihin.

Välikoski kuuluu Pirkanmaan Pro Agrian Viljelykasvuryhmään. Ryhmän jäsenten kasvintuotannosta kootaan tarkat tiedot, joiden perusteella omaa onnistumistaan tai heikkoja kohtiaan voi arvioida.

Välikoski kertoo viime vuonna päässeensä kevätvehnällä ja rukiilla ryhmän parhaaseen neljännekseen. Syysvehnällä meni talvituhojen vuoksi heikommin, samoin kesäkuun märkyydestä ja heinäkuun kuivuudesta kärsineellä kauralla.

SATU LEHTONEN

Leikkuupuinnin hinta noussut maltillisesti

Leikkuupuinnin hinta on noussut viime vuosina vähemmän kuin useiden muiden maatalouden urakointipalveluiden. Hintojen nousu on kuitenkin mukaillut myös leikkuupuinnissa konetyön kustannuskehitystä, joka sekin on ollut maltillista, kertoo tutkija **Reetta Palva** TTS Työtehoseurasta.

Palva on ollut laatimassa TTS:n tuoretta selvitystä konetyön kustannuksista ja urakointihinnoista.

TTS selvittää urakointihintoja urakoijille suunnatulla kyselyllä säännöllisesti joka toinen vuosi.

Urakoitsijoiden leikkuupuinnista perimä arvonlisäveroton hinta oli viime vuonna keskimäärin 100,4 euroa hehtaarilta. Vuonna 2012 hehtaarin puinnista perittiin keskimäärin 98 euroa eli hinta oli noussut 2,5 prosenttia.

Leikkuupuinnin taksoissa hehtaarihinta vaihteli kyselyn mukaan 89:stä 112 euroon.

Vähiten työstä laskuttavat pieniä aloja, enintään 50 hehtaaria, urakoivat. Yli 100 hehtaaria urakoivat puolestaan perivät työstä keskimäärin 106 euroa hehtaarilta.

TTS:n kyselyyn vastasi Palvan mukaan yhteensä 197 leikkuupuintia urakoivaa.

Viljan käsittely noudattaa samaa trendiä

Myös viljan kuivauksen hinta on kehittynyt maltillisesti.

”Parissa kuivurikokoluokassa keskihinta on laskenut ja muissakin keskitaksat nousivat 1–2 euroa tunnilta. Suurimpia kuivureita oli vastaajista vain kolme, joten niistä ei voi päätellä paljon.”

Viljan kuivaajia TTS:n kyselyyn vastanneista oli 162.

Niin ikään viljan lajittelun hintakehitys noudattaa samaa maltillista linjaa.

Sen sijaan viljan varastoinnissa vastaajia on hyvin vähän ja taksat vaihtelevat melko paljon, joten niiden osalta kehityksestä on vaikea sanoa mitään yleisemmin, Palva toteaa.

”Tonnitaksa oli laskenut. Voihan olla että viljan hintakehitys on vaikuttanut. Viljan hinnat nousivat syksyllä 2012 ja viime syksynä taas olivat alamaissa.”

Kustannukset kasvaneet urakointihintoja enemmän

Tilastokeskuksen laatiman tuotantovälineiden ostohintaindeksin perusteella sadonkorjuussa käytettävien koneiden ja kuivauksessa ja varastoinnissa käytettävän kaluston hinnat nousivat vuodesta 2012 vuoteen 2014 3–3,5 prosenttia. Niin ikään Tilastokeskuksen aineistosta käy ilmi, että työvoimakustannukset nousivat samassa ajassa 3–6 prosenttia.

”Näihin nähden puintitaksa olisi ehkä voinut vähän enemmän nousta”, Palva pohtii

”Toisaalta polttoaineiden hinnat taas ovat laskeneet, mikä tuo säästöä puinnissa ja varsinkin kuivauksessa.”

Urakoitsijoiden määrä saattaa kääntyä laskuun

Palva arvioi, että viljan korjuuta ja käsittelyä urakoivien määrä saattaa tulevaisuudessa jopa vähentyä.

”Leikkuupuinti ja viljan kuivaus ovat olleet aina varsin yleisiä rahtitöitä, kun tilat ovat olleet pieniä ja koneet kalliita. Nyt tilojen pinta-alat ovat kasvaneet ja kasvavat, kun niiden määrä vähenee. Lisäksi töitä on tehty ja tehdään pienikokoisillakin kalustoilla. Uskoisin että suuntaus voi olla, että jatkavat tekevät sitten isommilla kalustoilla.”

JUHANI REKU

Esimerkki leikkuupuimurin pääomakustannusten laskennasta

		€
Hankintahinta (sis. alv)	MT Lähde: TTS Työtehoseura	141 600
Veroton hankintahinta		114 200
Jäännösarvo Jäännösarvoksi laskettu 40 % verottomasta hankintahinnasta		45 680
Poistettava pääoma Käyttöiäksi on laskettu 8 vuotta, jolloin vuotuinen poisto on 8 565€		68 520
		€/v
Poisto		8 565
Korko 1)		3 997
Säilytys 2)		1 070
Vakuutus 3)		120
Peruskustannukset		13 752
		€/h
Peruskustannukset käyttömäärän mukaan		
– Käyttö 100 tuntia vuodessa 1)		138
– Käyttö 150 tuntia vuodessa 2)		92

Laskelma perustuu leikkuuleveydeltään 380–449 cm puimurin kustannuksiin.
Peruskustannuksiin pitää lisätä käyttö- ja kunnossapitokustannukset sekä kuljettajan palkka.

1) Laskentakorko 5 %
2) Säilytyskustannusta arvioitaessa säilytystilan tarpeeksi on laskettu 55m²
3) Kustannus riippuu halutusta vakuutusturvasta. Liitännäiselinkeino ei välttämättä sisälly matkatilavakuutukseen ilman eri sopimusta.

Puinnin urakointihintojen kehitys

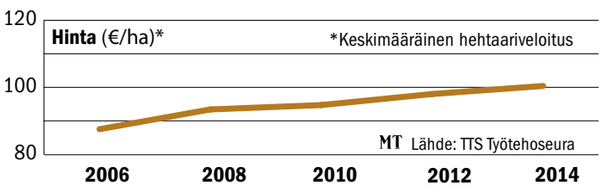

Urakoitsija ottaa kustannukset huomioon hinnoittelussa

Urakointihintojen pitää perustua urakoitsijalle itselleen aiheutuviin kustannuksiin. Myös oma palkka pitää ottaa huomioon.

”Kun koneissa on kiinni paljon rahaa ja työaika ja olot vaativat, pitää laskea myös pääomalle korkoa eli voittoa toiminnalle sekä korvausta sille työlle, mikä tehdään että kaikki rullaa”, luettelee tutkija **Reetta Palva** TTS Työtehoseurasta.

Työtä ei ole esimerkiksi leikkuupuinnissa vain puimurin päällä pellolla vietetty aika. Hinta pitää laskea myös koneiden ylläpidolle, töiden suunnittelulle, laskutukselle ja niin edelleen.

Työn lisäksi urakoinnin kustannukset muodostuvat pääosin koneista, polttoaineista ja koneiden ylläpitokustannuksista.

Suurin osa tekee laskelmia

Palvan selvityksessä kävi ilmi, että suurin osa vastanneista tekee ainakin jonkinlaisia laskelmia hinnoittelunsa pohjaksi.

MARKKU VUORIKARI

Viljan puintia urakoidaan edelleen varsin pienellä kalustolla. Urakoitsijoiden koneet ovat kuitenkin kasvamassa.

”Toisaalta tavoitteet ovat kovin erilaisia. Uskon että ne, joiden pitää kone rahoittaa kokonaan urakoinnilla, osaavat myös laskea. Osa vastaajista ilmoitti, että tavoite on vain saada korvaus työlle ja välittömille kuluille. Kyllähän tämä näkyy ilmoitetuissa taksoissakin.”

”Ensin täytyy hahmottaa, mitkä ovat kustannukset, kiinteät ja muuttuvat. Vuosittainen työmäärä pitäisi arvioida mahdollisimman kohdalleen, koska kiinteiden kustannusten yksikkökohtainen hinta määräytyy työmäärän mukaan.”

Laskelmat voi tehdä myös toisin päin eli aloittaa arvioimalla, mitä asiakkaat ovat valmiita maksamaan työstä.

”Sen jälkeen voi laskea ensin kustannukset ja sitten katsoa, miten paljon pitää tehdä, että saa kustannukset siihen luokkaan.”

JUHANI REKU